

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Писарькової Валерії Ростиславівни

**«Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету
регіону»,**

яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за

спеціальністю 051 – Економіка

(галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

Дослідження конкурентного імунітету регіону є актуальним у контексті сучасних викликів і трансформацій світової економіки. В умовах швидкої зміни економічного середовища, питання забезпечення стійкості та конкурентоспроможності регіонів набувають особливої важливості.

Конкурентоспроможність регіонів не лише визначає їх здатність залучати інвестиції та розвивати економіку, але й впливає на життєздатність та сталість їх розвитку. Глобалізація та швидка зміна економічних умов створюють складні виклики для регіональних економік, які вимагають відповідних стратегій адаптації і розвитку. Цілком зрозуміло, що кожен регіон має свої унікальні економічні, соціальні та природні ресурси, що формують його потенціал. Однак, лише ті, хто здатний ефективно використовувати ці ресурси в умовах нестабільного середовища, можуть зберегти свою конкурентоспроможність. Тому ключовим аспектом дослідження є розуміння та аналіз факторів, які визначають конкурентний імунітет регіону, тобто його здатність реагувати на зовнішні виклики і внутрішні зміни. Зростання інтересу до дослідження конкурентного імунітету регіонів свідчить про потребу в нових знаннях та методиках, які дозволяють ефективно управляти регіональним розвитком у сучасних умовах.

Дослідження і розробка теоретико-методичних підходів до конкурентного імунітету є актуальною задачею. Використання сучасних методологій та інструментів дозволяє не лише досліджувати, а й розробляти нові підходи до підвищення конкурентоспроможності регіонів, забезпечуючи їх стабільне та збалансоване економічне зростання. Відповідно, дисертаційна робота Писарькової Валерії Ростиславівни на тему «Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету регіону» є актуальною та відповідає сучасним науковим і практичним вимогам, спрямованим на зміцнення конкурентних позицій регіонів та їх сталий економічний розвиток.

2. Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана за планом наукових досліджень ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет», зокрема, в рамках держбюджетної теми «Соціально-економічний розвиток як основа реалізації економічних інтересів суспільства» (державний реєстраційний номер 0118 U000058). Крім цього, робота виконана в межах науково-дослідних тем «Інформаційна підтримка прийняття управлінських рішень соціально-економічними системами» (державний реєстраційний номер 0121 U113239) та «Методологія соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку регіонів, галузей виробництва, підприємств та їх об'єднань» (державний реєстраційний номер 0116 U006782). Також практичне значення отриманих результатів підтверджується свідоцтвом про реєстрацію авторського права на твір № 93144 на статтю «Methodological approaches to management of industrial clusters». Матеріали дисертаційного дослідження використані в межах проходження міжнародного науково-дослідного стажування у Вроцлавському університеті економіки та бізнесу в

рамках грантової програми PROM (Wroclaw University of Economic sand Business through the PROM Program – 14.03.2022-12.04.2022).

3. Ступінь обґрунтованості, достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, наведених у дисертації «Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету регіону», підтверджується використанням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Дослідження базується на застосуванні таких методів: аналіз і синтез, методи порівняння, узагальнення, формалізації, графічний метод, фінансово-економічний метод, а також економіко-математичні та статистичні методи, включаючи кластерний аналіз, дисперсійний аналіз та самоорганізаційні карти Кохонена.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів підтверджується використанням широкої інформаційної бази, яка включає наукові праці провідних зарубіжних і вітчизняних вчених, законодавчі та нормативні документи України, статистичні матеріали Державної служби статистики України, інтернет-ресурси, а також власні розрахунки здобувача.

Наукові положення, висновки та рекомендації, представлені в дисертаційній роботі «Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету регіону», є науково обґрунтованими, достовірними та пройшли апробацію. Автор здійснив проведення наукового дослідження, висвітлення результатів, формулювання пропозицій та практичних рекомендацій. Отримані результати мають належний рівень обґрунтованості та достовірності, що не викликає запитань або зауважень.

Послідовність викладення дисертаційної роботи є логічною. Дисертаційна робота Писарькової В.Р. містить достатню кількість рисунків, таблиць та графічних інтерпретацій, які наочно представляють результати

роботи. Між розділами існує чіткий змістовний зв'язок, що забезпечує цілісність і логічність викладення наукового матеріалу.

Отже, аналіз змісту дисертаційної роботи, а також розроблених і представлених у ній наукових положень, висновків і рекомендацій, свідчить про високий рівень їх обґрунтованості та достовірності. Крім того, тема дисертації Писарькової В.Р. повністю відповідає профілю спеціальності 051 «Економіка».

4. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі.

В рамках дисертаційної роботи Писарькової В.Р. запропоновано низку нових наукових положень:

1) Вперше була проведена кількісна оцінка конкурентного імунітету регіонів України (п. 3.2) за допомогою розробленого науково-методичного підходу до інтегрального оцінювання конкурентного імунітету регіону. Крім того, був розроблений алгоритм для визначення кількісних меж інтервалів з метою подальшої класифікації одержаних результатів (п. 2.2).

2) Удосконалено поняття «конкурентний імунітет регіону» (с. 38), яке відрізняється від інших тим, що воно відображає здатність регіону протистояти негативним змінам як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі. Ця здатність проявляється у ефективному функціонуванні та збереженні територіальної цілісності регіону протягом певного періоду завдяки адаптації внутрішніх ресурсів та активів.

3) Система індикаторів для оцінки рівня конкурентного імунітету регіону була удосконалена за допомогою виділення трьох підсистем аналізу (п. 2.2). Це дозволяє більш повно оцінювати та розуміти конкурентну здатність регіону шляхом аналізу його ключових аспектів та факторів в кожному з цих трьох напрямів.

4) Науково-методичний підхід до інтегрального оцінювання конкурентного імунітету регіону (п. 2.2) був удосконалений шляхом визначення області значень інтегральної оцінки, встановлення меж цієї області, інтерпретації кількісних значень інтегральної оцінки та визначення типу конкурентного імунітету регіону.

5) У процесі кількісної оцінки конкурентного імунітету регіону (п. 3.1) використано методи нейромережевого моделювання (кластерний аналіз та самоорганізаційні карти Кохонена) для диференціації регіонів за рівнем конкурентного імунітету.

6) Особливої уваги заслуговує розроблена автором інтерактивна модель розрахунку рівня конкурентного імунітету регіону (с. 180-186), яка через створену інтерактивну мапу демонструє інформацію про стан конкурентного імунітету різних регіонів України на основі розрахунку інтегрального показника конкурентного імунітету регіону за конкретний період та дозволяє порівняти результати конкретного регіону з іншими.

7) Подальший розвиток отримала система моніторингу конкурентного імунітету регіону (с. 192), яка враховує особливості конкретного регіону і базується на комплексному аналізі різноманітних показників, що відображають конкурентні переваги та слабкі сторони регіону.

8) Подальший розвиток отримала структура системи управління конкурентним імунітетом регіону, яка включає визначення суб'єктів, функцій, принципів та інструментів, що взаємодіють у межах створення та реалізації регіональної системи управління конкурентним імунітетом з метою підвищення конкурентоспроможності конкретного регіону (с. 194-199).

5. Теоретична цінність і практична значущість результатів дослідження, можливі шляхи використання результатів дослідження.

Результати наукового дослідження, проведеного Писарьковою В.Р., впроваджені в діяльність органів виконавчої влади – Другим Правобережним відділом державної виконавчої служби у Чечелівському та Новокодацькому районах міста Дніпра, ПМУМЮ м. Одеса та Головним управлінням ДПС у Дніпропетровській області. Їх використання підтверджено довідками про впровадження № 03-2/97863/3 від 06 березня 2024 р. та № 20416/5/04-36-13-05-10 від 06 березня 2024 р. відповідно.

Теоретико-практичні результати дисертаційного дослідження також впроваджено в діяльність підприємств ТОВ «Стальконструкція-110», ТОВ «БК «Ольвія» та ТОВ «ЕКОКАП ГРУПП». Їх використання підтверджено довідками про впровадження № 103 від 16 лютого 2024 р., № 236 від 12 лютого 2024 р. та № 20-01/05 від 20 лютого 2024 р. відповідно.

Результати дослідження отримали впровадження в освітньому процесі Університету імені Альфреда Нобеля при викладанні дисциплін «Підприємництво» та «Labour Economics and Social Relations (англомовний курс)» (довідка про впровадження від 04.03.2024 р.).

6. Повнота викладення основних результатів в опублікованих працях.

Писарьковою В.Р. викладено основні результати дисертаційного дослідження, які відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ №44 від 12.01.2022 р.

Серед них:

– 7 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України;

– 1 стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базах даних Web of Science Core Collection;

- 2 розділи у іноземних колективних монографіях;
- 2 розділи у вітчизняних колективних монографіях;
- 7 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Перелік та вивчення змісту опублікованих праць дозволяє визначити, що Писарькова В.Р. виконала вимоги п. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою КМУ №44 від 12.01.2022 р.

7. Академічна доброчесність.

У дисертаційній роботі та наукових публікаціях, в яких висвітлено основні наукові результати дисертації Писарькової Валерії Ростиславівни, порушень академічної доброчесності не виявлено.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

1. Автору слід було б надати більш детальний опис використаних аналітичних інструментів і методів статистичного аналізу (п. 3.1; стор. 148-158), які були застосовані в дослідженні. Чому були обрані саме ці інструменти та як вони сприяли досягненню цілей дослідження?

2. Під час інтегральної оцінки конкурентного імунітету регіону автор для дослідження використовував 2020 рік (п. 3.2; стор. 159-175). Слід зазначити, що було б доцільно використати більш актуальні дані для оцінки конкурентного імунітету регіонів, можливо, включити аналіз за 2021-2022 роки для підвищення актуальності дослідження.

3. У дисертації слід було б пояснити, чому деякі регіони мають значно вищі чи нижчі показники (стор. 177) та які фактори вплинули на ці результати? Зокрема, доцільно було б пояснити причини високих або

низьких значень для конкретних регіонів та вплив різних факторів на ці результати.

4. Запропонована система моніторингу передбачає залучення місцевих громад (с. 190). Бажано було б надати рекомендації щодо залучення місцевих громад до процесу формування конкурентного імунітету. Як зворотний зв'язок від місцевих громад може бути використаний для моніторингу конкурентного імунітету регіону?

5. Було б доцільно надати пропозиції щодо підвищення обізнаності місцевого населення про важливість конкурентного імунітету (стор. 194). Які інформаційні кампанії можуть бути проведені для залучення громадськості?

Наведені зауваження є предметом дискусії, мають рекомендаційний характер, не впливають на достовірність наукових положень та висновків і не знижують високої оцінки дисертаційної роботи.

Загальний висновок про дисертаційну роботу.

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Писарькової Валерії Ростиславівни на тему «Теоретико-методичні підходи до формування конкурентного імунітету регіону» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є завершеним науковим дослідженням.

Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Вважаю, що здобувач Писарькова Валерія Ростиславівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка (галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки).

Офіційний опонент:

Доцент кафедри маркетингу та туризму

Маріупольського державного

університету, кандидат економічних

наук, доцент

Інна АРАКЕЛОВА

Підпис завіряю:

Вчений секретар Маріупольського

державного університету,

кандидат філологічних наук, доцент

Марія КОНОВАЛОВА

Особистий підпис вченого секретаря
М.Д.У. Коновалової М.М. засвідчую
проб. фахівця
Начальник загального відділу

Алексій ПРОКОПЮК